

Het cosmetisch tekort der prothese

door P. H. Buisman

In het October-nummer van den I vorigen jaargang werd te dezer plaatse een beschouwing¹⁾ gewijd aan het cosmetisch tekort, dat zoo menig specimen van tandvervangkunst kenmerkt. Er zou derhalve geen reden zijn hier nu reeds weer op terug te komen, ware het niet dat collega B a k k e r in het jongste lid van zijn belangwekkende en leerzame reeks „prothetische partikeltjes”, dit onderwerp eveneens (zij het dan ook terloops) aanroert en tevens het accent legt op de oorzaak van dit door hem scherp gecritiseerde euvel. Voor alle duidelijkheid volgt hier nogmaals de tekst van zijn oordeel:

„Immers bijna iedere prothese, die het laboratorium verlaat en via den tandarts den mond van den patiënt bereikt, is aesthetisch een gruwel. Een onderscheiding van de patiënten naar leeftijd, sexe, beroep of type, heeft hier klaarblijkelijk geen zin. Boeren en burgers, jonge vrouwen en oude kerels, langgezichten en dikhoofden, allen worden voorzien van een stelletje tanden, die in méér dan één opzicht aan „het eerste jaar” herinneren. De prothese-industrie schept hier een uniform product en dit is het ergste: de prothese wordt als een bazar artikel, aan welks leelijkheid men went.”

Men moet bij een uitspraak als deze wel in aanmerking nemen, dat de schrijver der betreffende „partikeltjes” zoo wel in zijn hoedanigheid van prothetist als in zijn kwaliteit van tandheekkundig inspecteur eener groote, door het geheele land werkende, instelling van sociaal-

geneeskundige verzorging, over een groot waarnemings-materiaal beschikt; aan een verschijnsel van slechts lokaal karakter kan hier niet gedacht worden.

Wat is nu het kenmerkende van deze uitspraak? Dat de oorzaak van de onvoldoende zorg voor het physiognomisch herstel van den gebitsinvalide gezocht wordt in de werkverdeling tusschen tandarts en tandtechnisch laboratorium bij de vervaardiging van de prothese.

Tegen deze werkverdeling is natuurlijk op zich zelf niets in te brengen, maar de praktijk heeft zich blijkbaar aldus gevormd, dat de tandarts zich bepaalt tot de verrichtingen in den mond en het verder aan het laboratorium over laat om aan de hand van de verstrekte modellen en verdere summieere gegevens een kunstgebit op te stellen en dit na contrôle bij den patiënt den definitieven vorm te geven. Dat hierbij van eenige actieve bemoeiing door den tandarts weinig te bespeuren valt leidt de schrijver af uit de eenvoudigheid van het door dezen — tot een industrie uitgegroeiden — bedrijfstak afgeleverde „product”. Uit den aard van hun industriele organisatie, aldus des schrijvers suggestie, kunnen de tandtechnische laboratoria geen of slechts in geringe mate rekening houden met de bijzondere eischen van elk geval, waarvoor zij een werkstuk (één van vele) afleveren, dat dan alle kenmerken vertoont van een massa-artikel.

De ontwikkeling van een dusdanige productievorm is geen speling der natuur, doch uitsluitend het gevolg geweest van de (in de laatste decennia) sterk toegenomen vraag naar sociaal gerichte tandheekkundige hulp, waarin

1) De „camouflage”, blz. 503.

de tandvervangning een overwegend aandeel had. De spreiding van de totale hoeveelheid prothetisch werk over een intusschen eveneens aanzienlijk uitgebreid corps practiseerenden leverde voor de meesten niettemin onvoldoende materiaal op om het technisch gedeelte der prothetische werkzaamheden loonend in eigen beheer uit te voeren. Dit werkte de vestiging van op stukloon produceerende, zelfstandige tandtechnici in de hand, wier bedrijven allengs in omvang toenamen. De vooral in de depressie-jaren uitgebeende tarieven voor ziekenfondsprotheses lieten niet toe om meer arbeid en zorg aan de prothetische vervangning te besteden, dan het minimum bedrag, waarvoor de laboratoria het door deze overgenomen gedeelte van het geheel aan verrichtingen, bereid en in staat waren uit te voeren. En het restant der vergoeding, dat de tandarts na afrek dezer techniekkosten als belooning over hield voor zijn persoonlijke bemoeiingen, leverde geen prikkel op om zijnerzijds een meer persoonlijk cachet te geven aan het werkstuk, dat de laboratoria hem afleverde.

Deze, uit den nood gegroeide passiviteit of zoo men wil, ongevoeligheid van menigen tandarts voor het individueel cosmetisch effect van de tandprothese, heeft in den loop der jaren blijkbaar geleid tot een min of meer geconsolideerden toestand waarbij de inzichten en methoden van de leiding van het laboratorium inzake opstelling en tandkeuze als maatgevend werden aanvaard en ten slotte erkend, ook voor die gevallen waarin zij door de genoemde omstandigheden niet verantwoord waren.

Wanneer men nu de vraag stelt of de door den schrijver der „Prothetische Partikeltjes” gewraakte toestand met een verklaring van zijn ontstaan tevens verontschuldigd is, dan moet het antwoord ontkennend luiden. De tandarts immers is krachtens de wet bij uitsluiting van anderen bevoegd tot de toepassing der tandprothese en uit dien hoofde de eenige die aangewezen is om prothetische hulp te verleenen. In den strijd, die in vroeger jaren om deze kwestie is gevoerd moeten worden, heeft men van onze zijde terecht betoogd dat alleen den tandarts op grond van zijn bijzondere kennis van het gebit deze

vorm van tandheelkundige behandeling kon worden toevertrouwd.

Wanneer dit als juist wordt erkend, dan legt het echter tevens de verplichting op om ook bij dien vorm van tandheelkundigen bijstand geen enkele factor te veronachtzamen opdat de hoedanigheid zoo goed mogelijk beantwoordt aan de eischen, die aan een vervangning mogen worden gesteld. En daartoe behoort, zooda niet in de eerste plaats, dan toch dat de zichtbaarheid van de gebitsverminking tot een minimum worde beperkt.

Hoe zulks bij de bestaande verdeeling van arbeid tusschen tandarts en laboratorium kan worden bereikt is een zaak, die te dezer plaatse niet behoeft te worden onderzocht. Wij volstaan met te constateeren, dat de keuze van tandvorm, -grootte en -kleur¹⁾, zoomede het opstellen der prothese, welke elementen tezamen moeten beantwoorden aan een goed cosmetisch effect, niet zoo'n eenvoudige zaak is, dat zij aan den loopenden band kan worden opgeknapt. Uit de verhouding van de calculatie voor dat belangrijke onderdeel van de technische werkzaamheden ten opzichte van die voor de zuiver mechanische, gelijk zulks in de tarieven der laboratoria tot uitdrukking komt, valt dit niet af te leiden.

Hoe het zij, de dental industrie heeft zich in elk geval beijverd om de materialen, in den vorm van uitgebreide assortimenten modellen en kleuren van kunsttanden beschikbaar te stellen en voortdurend is zij doende om deze voorname onderdeelen der prothese tot nog meerdere natuurgetrouwheid op te voeren. Bovendien heeft zij er in den loop der jaren steeds naar gestreefd om het oog voor de cosmetische factoren bij haar „afnemers” te ontwikkelen door een reeks belangrijke brochures en andere uitgaven.

Voor het overige zal het de onontkoombare plicht der professie zijn om de weg naar verbetering te traceeren opdat de tandheelkunst niet bij voortdoring kan worden verweten dat zij, althans in dit deel van haar taak, jammerlijk is te kort geschoten.

¹⁾ De huidige kunsttanden-nood als gevolg van de oorlogsomstandigheden blijft — als tijdelijke toestand — hier natuurlijk buiten beschouwing.